

# Literatuuronderwijs – een zure appel?

1 januari 1990

Auteurs: Piet Gielen, Xander Noë

Volume: 21

Nummer: 1

Pagina's: 10-19

## Documenten

- [moer\\_jrg21\\_004.pdf](#)

piet gielen we hebben een kleine enquête op gezet om de mening van onze leerlingen te peilen alleen de xander noë huidige 5 xavo leerlingen te ondervragen leek ons niet reeel of je in een examenjaar vlak voor school onderzoeken een juist beeld krijgt is de vraag daarom hebben we ook een literatuuronderwijs aantal oud leerlingen ondervraagd dat had bovendien al s voordeel dat we een beeld kregen een zure appel van het leesgedrag na de opleiding voordat we de leerlingen aan het woord laten geven we eerst de mening van de volkskrant deskundigen dan volgen de uitgangspunten van ons eigen literatuuronderwijs en de uit vorig jaar werd er in de volkskrant een discussie werking van de enquêtegegevens eerst die van gevoerd over het wel en wee van het literatuur onze huidige leerlingen vervolgens van oud onderwijs de deskundigen lieten de mensen in leerlingen tot slot trekken wij enige conclusies het veld met veel vragen zitten heeft het literatuuronderwijs bij gratie van de bevlogenheid deskundigen van de docent is de docent wijs genoeg heeft het leesplezier te maken met de gehan vorig jaar opende truus ruiters in de volkskrant teerde lesmethode is kennis een schaar goed ruiters 1989 met een paginagroot artikel de piet gielen en xander noë hebben vlak voor discussie over literatuuronderwijs haar bijdra het wallage tijdperk leerlingen en oud leerlinge werd gevolgd door ingezonden brieven van gen geraadpleegd en trekken voorzichtige conkoos hawinkels 1989 en ja dautzenberg conclusies beide auteurs zijn werkzaam als docent 1989 hieronder vatten wij de bijdragen kort Nederlanders aan de afdeling xavo m s 0 van de samen schoolengemeenschap marienburg te sherto ruiters probeert een inventarisatie te maken genbosch zij stelt de vraag of literatuuronderwijs misschien bestaat bij gratie van een bevloged leraar en laat daarover deskundigen aan het na jaren stilte op de uitgevermarkt en een ste woord kees fens hoogleraar moderne lettervige positie van lodewick verschijnen er eind ja kunde katholieke universiteit nijmegen en ren 80plotseling nieuwe literatuurmethodes in ed leeftang dichter leraar zijn het met deze de volkskrant ontspint zich een discussie over het stelling in ieder geval eens jaap goedegebuure literatuuronderwijs voor en tegens-

tanders van hoogleraar moderne letterkunde universiteit een traditionele aanpak wisselen elkaar af het van brabant sluit zich daarbij aan de student aantal boeken de verwachtingen ten aanzien heeft zich het lezen niet eigen gemaakt tref je van de leerling en de beoogde doelen alles staat een leraar die niet wervend praat over literatuur ter discussie het is in ieder geval duidelijk dat dan lees je niet het huidige literatuuronderwijs niet voldoet merkwaardig in de hele discussie is dat de daarnaast constateert ruiter dat het niveau van leerling zelf niet aan het woord komt docen het literatuuronderwijs veel te laag is studen ten worden geïnterviewd deskundigen aan het ten op vervolgopleidingen herkennen bijvoor woord gelaten maar wat vindt de leerling er beeld het sonnet niet als de docenten zelf de van nodige kennis missen hoe moet die dan wor die vraag was voor ons aanleiding om na te den overgedragen literaire kennis staat niet op gaan of onze leerlingen tevreden zijn over de zichzelf het ontbreken van historisch besef methode die wij momenteel gebruiken wij goedegebuure spreekt zelfs van een cultureel wilden weten of het vrijlaten van de literatuur bepaald analfabetisme maakt de plaatsing van lijst ook daadwerkelijk meer leesplezier ver literatuur haast onmogelijk literatuur wordt schaft misschien vinden leerlingen lezen voor daardoor een verzameling losse verhaaltjes een lijst per definitie wel vervelend zonder samenhang zo is wolkers niet te be 10 moer 1990 1 grijpe n zon d e r enige kennis va n de protestants ontbre kende aand acht voor literatuur i n d e on christelijke leefwereld en bijbelse symb olie k d erb ouw ineen zee r gevoelige l eeft ij d voor he t de grote versch illen in b eginke nnis tussen we kken van belan gstelling voor fictie laat he t studenten wijt ruiter aan de eindexameneisen o nderw ijs he t afweten en verzui mt zo va n lezen d oordat de no rme n zo r uim geformuleerd zijn ee n ge wone b ezig ei d te maken die er altijd b ij is de onderwijs p ra ktijk per school en p er l eraar h oort lezen wordt zo h uiswerk hij b ewee rt erg verschillend d at h et aansluit bij de leerlinge n de boeken naarmate de eindexameneisen vrijblijvender keuze volkomen v rijlaten succes garandeert zij n worden h a ndb oeken b el angrij ker h et ver o p sch ool is literatuur een s tu dievak n et als sc hijnen van nieuwe m ethodes moet worden alle an dere vakken terwijl lezen een h obby zou op gevat al s een si g naal de prakt ijk baseerde moe ten zijn lezen is een insp a nnende b ezig zi ch de laat ste jaren voornamelijk o p lodewick heid voor leerli ngen als we inh oud en b ie den het spel en de knikke rs en onze lite ratuur de op die de leerlin gen kunn en helpen b ij het vol was vattingen over de onde rwijspra ktijk zijn in de sen worden dan h eb ben ze er wat aan he t jaren zestig en zeventig echter sterk veran derd wo rd t dan vanzelf leu k hoewel h awinkels h et heil ige huisje van de l iteraire canon werd aanvank el ij k een b el angrijke oorzaak bij de le omvergeworp en literatuur h eette o peens fic r a renopleidingen legt eindigt hij m et d e stel tie en werd verruimd met jeugdboeken s trip s l i ng dat de sc holen hu n eigen p robleme n m oe en k asteelroman netjes ruiter verklaart op deze ten oplossen d e schuld niet van zich af moeten manier d e be hoeft aan nieuwe me th od es schuiven en doen wat ze moeten doe n namelijk script lite ratuur in no ord en zu id ne de rland van l ezers mak el ton smul d ers 1985 pro b eert alle stro mingen terug te brengen t ot eenvoudige verschijnselen da utzenberg is het niet eens met hawinkels hij d a utzenbergs nede rlandse literatuur gesch iedenis s telt

in zijn bijdrage dat de hoeveelheid vakdi bloem lezing en theorie 1989 biedt nog steeds veel dat niet heeft je bent bevestigd ruimte voor de historische cultuur achter of je bent het niet hij formuleert een expliciet gronden en de literaire theorie dit vwo boek doel voor literatuuronderwijs het doel van heeft als uitgangspunt de aanspreekbaarheid literatuuronderwijs is leerlingen in contact te worden de leerling thart wordt bij voorbeeld uitbrengen met het beste wat een taal heeft opgebreid behandeld brakman slechts summier leverden hun algemene cultuur en ontwikkeling bomans en den doolaard zijn niet opgenomen bij te brengen hij gaat er daarbij vanuit dat omdat ze niet meer gelezen worden dautzen literatuuronderwijs juist wel is om iets bij te brengen vindt het vooral belangrijk dat leerlingen brengen en niet om leerlingen tot iets te brengen het lezen leuk vinden daarnaast legt hij het genamenlijk lezen waarom zou iedereen accepteren op de algemene ontwikkeling het gaat moeten lezen erom dat de grippen als renaissance barok en hij acht de invloed die de school uitoefent op dergelijke worden begrepen het leesgedrag ook aanzienlijk kleiner dan ruiter bevoegt ten slotte dat er sprake is van overwegend wordt aangenomen je brengt niet een cultureel pessimisme waarbij literaire en man van het lezen af hoe saai de lessen ook historische kennis te wensen over laat maar dat zijn het nog steeds zo is dat een bevoegen docent leerlingen meekanslepen kanttekeningen hawinkels antwoordt in een ingezonden brief vanuit onze leraarspraktijk plaatsen we enkele dat het pessimisme van ruiter niet gerechtvaardig kanttekeningen bij deze op een andere discussie digd is de belangrijkste oorzaken voor het faat opvalt is dat zowel ruiter als nwinckels van het huidige literatuuronderwijs zoekt voetstoots aan nemen dat literatuuronderwijs hij bij de lerarenopleidingen er wordt nauwelijks zakelijk is zij formuleren echter geen lijks meer tijd besteed aan literatuur daarnaast doel de vraag waarom het vak gegeven moet worden toekomstige docenten niet geschoold worden komt niet aan de orde ruiter beweert in de didactiek van de literatuur enthousiasme dat bevestiging van de docenten voldoende is maakt nog geen vakman ten slotte ziet hij de om leerlingen te verbeteren voor literatuur 1990 1 meer geschiedenis dat is volgens ons nog maar de dat de generaties na ons op dezelfde manier vraag is het loslaten van de canadese op leven als wij de tijdgeest is veranderd missen vinden leerlingen het dan ineens leuk schien moeten wij ons daarbij neerleggen in boken te lezen over inhoud en die pubers kunnen verband met de spelling kwestie vraagt beritsen helpen bij volwassen worden het uitmoer 1989<sup>3</sup> zich af wie zich eigenlijk druk gangspunt is te waar deren de verbanden die maken over deze problematiek of dat niet behawinkels legt durven wij te betwijfelen perkt bleef tot de schoolmeesters is dat wel dautzenberg suggereert dat lesgeven niet licht hier ook het geval moeilijk is abstracte begrippen zo uitleggen zijn wij cultuursnobs die onze eigen liefde dat ze gaan leven voor leerlingen is geen een berijen zo belangrijk vinden dat we ze willen voudige zaak de splitsing die dautzenberg overdragen als 40 procent van de havo leer aanbrengt tussen enerzijds het doceren van leerlingen nooit een literair boek leest ts procent natuur en literatuurgeschiedenis en anderzijds minder dan een literair werk per maand leest het leesplezier lijkt ons

zinnig zijn afzwa kking waar moeten we dan de o plossing zoeken i n van d e invl oed die school zo u uitoefenen op het het li teratu urond erwijs zelf of missch ien in l eesgedrag is niet helemaal juis t lezers van de afschaffing ervan huis uit zul je inderdaad niet helemaal van het l ezen afk rijgen maar bijna l ezers zul je er ook het literatuuronde rwij s op onze sc hool zeker niet toe brengen om wel te gaan l ezen als je vreselij k saaie lessen geeft h et gaat ons dus om de enqueteresultaten die hieronder volgen wat ver om te stellen d at sch ool nauwel ij ks in in een kader te kunnen plaatsen schetsen wij vloed heeft op leesgedrag een beeld van ons ei- gen literatuuronderwijs i n d eze discussie is een aanta l aspecten nog met de vol- gende uitgangspunten niet aan d e orde geweest h awin kels pro pa het literatu- uronderwijs moet een goed even geert het aansluiten bij de belevingswereld van wicht vertonen wat betreft de volgende drie as de leerli ngen om ze daadwerkelijk leesplezier te pecten bezorgen hawi nkels verzuimt hierbij ideeën het cognitieve aspect er wordt kennis over voor d e pr aktijk te geven bovendien zou vol gedra- gen literatuurtheorie en geschiedenis gens ons het leesple zier van de docent hier ook cultuurgeschiedenis etc de leerlingen leren bij betrokken moeten worden leest u na al die argumenten te hanteren met betrekking tot de jaren nog graag een nederl andse roman b ent beoordeling van literatuur en lectuur u in staa t rre- let plezier de favorieten van uw leer het creatieve aspect wij proberen de leerlin- lingen te b lijven lezen gen hun eigen creativiteit te laten ontdekken en de l esp ra- k tijk moet uiteindelijk vooral leiden ontwikkelen aan de hand van literatuur tot inzicht in wat lezen voor iemand kan bete ervaringsieren het onderwijs moet aans- lui kenen het lezen van literatuur heeft op zic h ten bij de eigen ervaring van de leerling en die geen direct nut maar kan wel verrijkend wer ervaring zo veel mo- gelijk verrijken de leerling ken je ku nt er iets van leren ook al is het moei leert zichzelf kennen lijk nauwkeurig onder woorden te brengen wat het literatuuron- derwijs bevordert het leesple dat p recies is d aarom moet in het literatuuron zier van de leerling neemt mogelijke leesrem derwijs het idee overgebracht worden dat l ezen mingenweg een waardevolle en belangrijke activiteit is hoe het lezen bevordert de taalbeheersing van de doe je dat dit p robleem blijft in d e discussie leerling ten onrechte buiten beschouwing dat is jam waarom hanteren we deze uit- gangspunten mer omd at het om een belangrij k p robleem eigenlijk ze lijken vanzelfsprekend behalve gaat n iet alleen leerlingen zel f maar ook hun misschien uitgangspunt ia ze blijken ook pret ouders b escho uwen h et lezen van l iteratuur tige richtingwijzers in de praktijk ze noodza vaak als tij d verspilling h et b ieden van weer ken je duidelijke keuzen te maken ze dwingen werk tegen zu lke opvattin- gen is een moeilijke je bij de leerlingen te blijven ze zijn in de loop op gave der jaren tot overtuiging gegroeid maar moet w illen we onze culturele waarden over- dra een leerling wel iets van literatuurgeschiedenis gen zijn die van alle tijden i s het noodzakelijk en literatuurtheorie weten volgens ons wel z o 12 moer 1990 1 l ang de leerli ngen maar niet o pgeleid worden vanwege h et inoefenen va n de ver- werking s tot wandelende encyclopedietjes z orgvuldig opdrachten we proberen d e klassikaal te be ge d oeerde en gedoseerde ken nis kan de k wali handelen b oeken zo te kiezen da t een aantal teit van h e t lezen en du s het leven ve rb eteren weifelende lezers over d e streep getrokken wordt dit jaar hebben de l eer

lingen alleen aan beginsituatie de leerlingen die onze uit de school geklapt van jekkers en meinders en x nvo ntso opleiding 4e en se kl a s gaan vol kinderjaren van overski gelezen beide boeken komen voor 95 procent van mavo s uit ken werd en door de meeste leerlingen erg gedruisch en omstreken ze hebben wat literatuurdeerd voorafgaande aan het lezen van uit tuurmethode betreft dus een zeer verschillende de school geklapt hebben we wat lessen aan het achtergrond ook het aantal boeken dat ver verschil tussen literatuur en lectuur besteed plicht gelezen moest worden verschilt sterk per vervolgens hebben de leerlingen met behulp mavo sommigen hebben maar een paar boeken van de literatuurmeter berekend en uitge reken hoeven te lezen anders wel vijftien veelkend hoe literair een ieder het boek vond u mavo slaten slechts jeugdboeken lezen anders vindt de literatuurmeter in gien 1984 en een vragen om lijsten met echte literatuur aan het voorbeeld van een uitwerking van een leerbegin van de vierde klas laten we onze leerlingen lingen in buys 1986 naar aanleiding van kinder in een brief aangeven wat de ervaringen met het jaren hebben de leerlingen een verwerking of vak nederland s zijn dit schooljaar hebben we creatieve opdracht gemaakt en hun leeservaring de leerlingen gevraagd aan te geven of ze graag op papier gezet zie respectievelijk bijlage i lezen hieruit blijkt dat ca 35 procent van onze en 2 nieuwe leerlingen graag leest vervolgens kiest de leerling een boek waarbij hij gegevens over de auteur de nkt te kunnen boekenlijst de leerlingen lezen in 4 en 5 vinden hij selecteert de voor het betreffende havo 25 boeken de meeste boeken van de boek relevante gegevens hij maakt verder vol mavo mogen opnieuw gebruikt worden algens instructie een uittreksel met alles erop en een er mogen slechts 5 van de 25 boeken vereraan in het verdere schooljaar levert hij drie taalde werken of jeugdboeken zijn die vermaal een lijstje in van drie gel ezen werken bij taalde boeken mag een leerling echter niet in de een van die werken heeft hij steeds een creatieve oorspronkelijke versie op de lijst voor de opdrachten leeservaring gemaakt vreemde talen hebben we stellen geen eisen in de se klas leest de leerling de laatste 13 boeken met betrekking tot de perioden of stromingen ken bij twee boeken maakt hij een literatuur waar de boeken onder vallen de boeken moeter en bij vier boeken een creatieve opdracht te van minimaal 16 verschillende auteurs zijn plus leeservaring de leerling moet bovendien de boeken moeten onder fictie vallen we doen voor alle auteurs relevante biografische gegevens echter niet moeilijk als de leerling graag de eens verzamelen hij moet daar op het school of anders biografie of autobiografie wil lezen onderzoek ook over kunnen vertellen de leerer moeten enkele pittige boeken op de lijst lingen kan op elk gewenst moment het schoolon staan met andere woorden de lijst mag niet zo derzoek doen maar op zijn laatst in maart 1 april licht van niveau zijn dat hij bij het eerste het op de school onderzoek worden uiteraard beste zuchtje wind het raam uitwaait wij gaan ook de opdrachten bespreken echter zo veel mogelijk van de smaak van de leerling uit bijna alles waar hij mee komt keu literatuurgeschiedenis en theorie ren wij goed dus ook bloemen op zolder van wij geven de leerlingen een globaal overzicht virginia andrews wordt geaccepteerd uiter van de nederlandse literatuurgeschiedenis en aardproberen wij het betere werk aan te prij

wij gaan dieper in op een aantal capita selecta op deze leerlingen mogen al a  
aan het einde van deze manier hop en wij voldoe de orientatie te de 4e klas  
mondeling schoolonderzoek over de geven zodat een geïnteresseerde leerling  
zelf de eerste 12 boeken doen de meesten doen het weg kan vinden in de lit-  
eratuurgeschiedenis echter pas in het eerste leerjaar wij vertellen bijvoorbeeld  
enkele middeleeuwse laatste jaren laten we de leerlingen de eerste verhalen en  
op een paar werken gaan we die ste twee boeken niet zelf kiezen dit doen we  
er in de leerling maakt met enkele fragmenten ten iggo r moer 13 in het midde-  
l Nederlands kennis dit jaar kwa 2 wat voor soort opdrachten vind je het belang  
men die uitkomst elegant en de gecroonde rijkste leesrse voor het geven  
van een breder cultureel literatuurmeter 9 historisch kader werken we samen  
met de secundaire creatieve opdrachtena ties vreemde talen we hebben bijvoorbeeld  
een uittreksel<sup>71</sup> gemeenschappelijk chronologisch overzicht van stromingen  
gemaakt en we streven ernaar vind je werken aan leeservaring gelijk op te we-  
rken leuk<sup>22</sup> we proberen de literatuur zo veel mogelijk z minder leuk<sup>57</sup> aans-  
chouwenlijk te maken via opdrachten als het 3 niet leuk ai bakken van een  
middeleeuwse taart of het ver belangrijk<sup>17</sup> tonen van een tv bewerking van bi-  
voorbeeld z je hebt er wel iets aan<sup>64</sup> warena r bij de onderwerpen uit de latere  
perio<sup>3</sup> onbelangrijk i<sup>9</sup> den willen we zo veel mogelijk aansluiten bij de eigen er-  
varing van de leerlingen het naturalis<sup>4</sup> lees je sinds je op onze school zit meer  
of min me begint bijvoorbeeld met een schrijfpdracht derdan op je vorige  
school hoe komt het dat je bent zoals je bent bij het a meer<sup>6</sup> surrealisme begin-  
nen we met een geleide fantasie minder<sup>7</sup> sie of met d romen de capita selecta  
sluiten soms gelijk<sup>47</sup> ook aan bij een thematisch project waar we mee bezig zi-  
jn zo hebben we bijvoorbeeld bij het 5 is je leesplezier toegenomen sinds je op  
onze onderwerp aanpassing of verzet oorlogsliteraschool zit tu ur b ehandel d a  
ja<sup>28</sup> wat betreft poëzie behandelen we enkele veel b nee<sup>72</sup> voorkomende begri-  
ppen en verder proberen we de interesse te kweken of te bevorderen via 6 vind je  
dat je op onze school vrij bent in het creatieve opdrachten al dan niet in groepsve-  
rkiezen van boeken voor de lijstband leerlinguitwerkingen van een opdracht a  
vrij<sup>52</sup> naar aanleiding van j j slauerhof leidden tot tamelijk vrij<sup>44</sup> een tentoon-  
stelling van het werk literatuur c klein beetje vrij q theoretische aspecten komen  
verder bij de op d niet vrij l drachten voor de boekenlijsten aan de orde tot zover  
onze uitgangspunten hieronder<sup>7</sup> denk je dat je nadat je je diploma gehaald vol-  
gen de uitwerkingen van de enquêtes van hebt nog met plezier leest onze huidige  
vijfdejaars gevolgd door die van a ja<sup>62</sup> oud leerlingen b nee<sup>20</sup> c anders<sup>18</sup> enqu-  
9 te huidige<sup>5</sup> havo leerlingen in het begin van het schooljaar hebben we<sup>170</sup>  
leer<sup>8</sup> had je op de vorige school strenge regels met leerlingen gevraagd om onders-  
taande vragenlijst in de boekenlijst te vullen het totaal aantal<sup>5</sup> havo leerlingen is  
a ja<sup>29</sup> 221 zij hebben de lijsten anoniem ingevuld b nee<sup>71</sup> momenteel geven  
drie docenten les in de eindexamenklassen de percentages zijn naar hele<sup>9</sup> vind  
je de literatuurmethode die hier gebruikt cijfers afgerond wordt prettiger dan  
op de vorige school a ja<sup>52</sup> i wat voor opdrachten vind je het leukst b nee<sup>40</sup> a liter-  
atuurmeter<sup>6</sup> geen antwoord<sup>8</sup> b creatieve opdrachten<sup>82</sup> c uittreksel<sup>12</sup> to vind je  
literatuurgeschiedenis belangrijk a ja<sup>28</sup> b nee<sup>72</sup> 14 moer<sup>1</sup> 1990<sup>1</sup> i i op deze sch

ool wordt slechts een klein deel van de meesten hebben een hekel aan lezen gekred de literatuurgeschiedenis is behandeld de docenten vanwege de grote hoeveelheid boeken die ze ten proberend vaak aan te sluiten bij de eigen moesten lezen beleving vind je dit een goede methode a ja 85 welke opdrachten vond je het leukst b nee literatuurmeters 17 creatieve opdrachten 69 enqu p te oud leerlingen we hebben uittreksel s i4 leerlingen die in de schooljaren 1985 86 en uit het commentaar van enkel en b lijkt t d at we 1986 87 in 5 havo zaten vragenlijsten toege hier het alternatief geen hadden moeten toe stuurd we hebben van elk jaar wille keurig ioo voegen dat zou dan mogelijk zo n 14 geleerlingen aangeschreven ook gezakte leerling scoord hebben gen we kregen 115 ingevulde lijsten terug 5 brieven waren niet bestelbaar dus de respons 4 welke opdrachten vond je achteraf gezien het was ca 60 procent we kozen voor deze leerbelangrijkste jaren omdat de betreffende leerlingen lang ge literatuurmeters 33 noeg van de school af zijn om de nodige afstand creatieve opdrachten<sup>32</sup> te nemen terwijl we verwachtten dat ze zich c uittreksel 27 nog voldoende van de literatuurmethode zou d geen antwoord 8 den herinneren een p rettige bijeenkomstigheid is dat aan deze eindexamenjaren 6 docen 5 je moest vaak een uitvoerige leeservaring ten les hebben gegeven zo d at men een beter schrijven heb je de idee dat die leeservaringen beeld krijgt hoe de literatuurmethode gemiddeld je tot een meer bewuste of kritische lezer hebt deld uitwerkt ben gemaakt de leerlingen uit deze jaren hebben ook 25 a ja 55 boeken moeten lezen ze hebben bij elk boek b nee<sup>27</sup> een opdracht moeten maken gemiddeld 3 1ite c geen mening 18 literatuurmeters wittreksels en verder creatieve opdrachten leeservaring hieronder volgen 6 vond je dat je op onze school vrij was naar de vragen en de antwoorden de percentages eigen smaak boeken te kiezen voor de lijst zijn naar alle cijfers afgerond a erg vrij 39 a b redelijk vrij<sup>58</sup> i lees je nog weleens romans verhalen e d c een beetje vrij 4 hoeveel niet vrij 1 a ja rboekperweekio b ja t boek per maand<sup>3a</sup> 7 vond je de literatuurmethode m b t h e t l ezen c ja i boek per kwartaal 22 van boeken op onze school prettig d nee nooit i 5 a ja 75 e anders 15 b nee 14 soms 6 wisselend 2 1 c geen mening il geen tijd a 1 degenen die onze methode apprecieerden ga lees alleen vakliteratuur lees alleen in de vakken allerlei redenen op de opdrachten vertoon kantie i den veel variatie je was erg vrij je ging be wu ster lezen je had door de spreiding van de 2 heeft de lesmethode op onze school je leesge opdrachten de boeken op tijd uit dragbeïnvloed bij de nee antwoord en wordt vooral als motiva ja op een positieve manier<sup>38</sup> vatie gegeven dat het allemaal te verplachtend en b ja op een negatieve manier 7 te veel was sommigen vinden lezen op zich niet c nee mijn leesgedrag is hetzelfde geblevens leuk en dus de literatuurmethode ook niet d geen mening 4 de meesten die het antwoord motiveren geven aan bewuster intensiever of nieuwsgieriger te zijn gaan l ezen 1990 1 moer 15 heb je indertijd alle boeken die op je lijst stonden en ci t aat misschien is het wel noodzakelijk den gelezen je kunt het nu rustig vertellen de impliciete veronderstelling d at literatuur allemaal<sup>59</sup> onderwijs noodzakelijk is expliciet te maken de meeste wel ag m a w je kunt je wel bezighouden met de zeker wel de helft 6 vraag hoe literatuuronderwijs gegeven moet slechts enkel e 4 worden maar is het niet verstandiger om je geen i eers t af

te vragen of literatuuronderwijs wel nodig is tja pi e t je ziet we l we blijven nog h eb je p rett i ge herinneringen aan de litera steeds kritisch tuurmethode bij ons op school la 49 enkel e c on clu sies nee 23 a geen men ing a8 de leeservaring die leerlingen o p sch rift moe a llerl ei motivaties bijv leuke opd rac hte n het ten stellen om ze zo l anger b ij een boek te l a ten was gezellig midd e leeuwse taart bakke n was sti l staan is ons inziens wellicht het belangrijk leuk interessant een oud lee r lin g merk t o p dat ste aspect van wat een b oek kan bieden z e e r wel te weinig li teratuuargeschiedenis werd ge wo rdt ec hter niet door onze h uidige leer lin gen geven l euk gevonden en maar in lichte mate belang de meeste moti- vaties h ouden in dat men h et rij k gevonden oud leerlingen zien het be l ang saai von d of niet nu ttig ook al s l oofde n de lera er meer van in zij oordelen trouwens vake r an ren zich wel uit volgens sommigen ders dan d e se klassers van nu h ier- bij willen degenen die geen mening hadden konden zic h we wel o pmerken dat de meeste leeservaringe n vaak niet veel van de l essen h erinneren met zorg worden gesch reven en ook aa nmerkelijk verbete ren in de loop van de twee jaren to welke namen termen e d uit de literatu u rge l eerlingen brengen redelijk tot goed onder sch ie denis sch ieten je nu s pontaan te binnen woord en wat zij van een b oek gevonde n h ebben u itleg is niet nodig d aarbij stijgen ze uit b oven het niveau vangeen 4 1 he r innert zich niets zak aad erg saai 59 herinnert zich i of meer ter men namen het positiefste punt is zon der meer het feit d at termen of na- men die meer d a n 2 keer ge onze leerl ingen vermoeden dat ze a l s het niet noemd worden zijn van eed en impressionis meer verplicht is na het b eha len van h un di pl o me roma ntiek dad ais me wolkers tach tigers ma met plezier z ullen lezen h e t arg umen t d at ku bisten magisc h realisme exp resionisme het verpl ichten dodelij k is wordt h erhaald elij k vanden vos reinaerde hermans m id deleeu op d e vragenlijst b ijgeschreven bij de enquete wen mariken van nieumeghen karel ende van oud leerli ngen komt dit argument nauwe elegast natu- ra lisme lijks voor ook va l t op d at ca 85 procent van h en nog stee ds l eest daar zijn we natuur lijk erg bl ij i i welk e stromin g vind je het leukst mee a impression- isme 16 veel leerlingen konden niet ui t de voeten met b expressionisme 1 8 de term met hode deze vraag had he lderder ge c an dere 12 steld moeten worden ou d leerlingen h adden 3 n oemt h ier d adaisme andere stromin minder moeite met deze vraag zou leefervaring gen worden s l echts eenmaat genoemd b el angrijker zijn dan sc hoolervaring d geen stroming s4 2 4 van h et totaal zegt niet meer te weten wat met betrekking tot het l ezen van boek en is mis de betekenis van de termen is sc hien we l de bel ang rijkste conc lusie dat d e leerlingen de verpl icht- ing als zodanig belasten d 12 heb je nog tip s of opmerk ingen voor ons vinden d e wijze waaro p lite rat u rgeschiedenis 46 h eeft geen opmerk ingen gedoceerd wordt oefent niet veel invloed ui t 22 zegt iets van ga zo door o p h et leesgedrag het blijft nu eenmaal een 32 heeft andere op merkingen waar ec hter saai onderw- erp het lij kt of lee rlingen leespl e geen b epaalde strekki ngen in te vinden zijn zi- er en liter atuuargeschiedenis oo k daadwerke io moer 1990 1 l ijk sch eid en dit zo u pleiten voo r een nauw ruiters truus d e toekomst van he t literatuu r keu rige om- schrijvin g van de eisen die gesteld o nderwijs en het sc hrikk eeld van h et nieuwe worden t a v literatuuronderwijs binnen de ana l fabetisme in de volks krant 28



april 1989 nieuwe examenprogramma's vanuit onze visie zouden en wij aansluitend bij de autzenberg de de schrijvers van dit artikel willen in een van de nadruk willen leggen op de kennis van enkel de volgende nummers van moer een bloemlezing stromingen maar daarnaast zouden wij zeker van verwerkingsopdrachten bij boeken plaat een intensieve kennismaking willen arrangeren en heeft u originele opdrachten of vragen tussen de leerling en boekenlijsten met de leeservaring stuur deze dan uit de laatste enquête blijkt duidelijk dat ken op naar p giele en x noe afd havo mbo nis van literatuurgeschiedenis zeker niet blijft pap enhulst r j2ii lcs hertogenbosch hangen het is trouwens de vraag of al die kennis er in veel gevallen wel is geweest tijdens de zie voor bijlagen blz 18 en r9 l esse n lijken de leerlingen niet ongeïnteresseerd maar als we naar de resultaten van de school onderzoeken literatuurgeschiedenis kijken blijkt dat men weinig kennis heeft de laagste cijfers van vlak voor kers t mis waren voor ruim 40 procent onvoldoende we zullen het werk er niet bij geven maar neemt u van ons aan dat het erg eenvoudig was alleen leerwerk zou voor de meesten toch een voldoende hebben moeten op leveren daarnaast zien we dat het gemiddelde niveau van de opdrachten bij de boeken erg goed is blijkt maar moet voor onze x nvo leerling lezen met de gecombineerd worden en niet met leren noten en literatuur letterlijk zegt ruiters 1989 beha ndeling van literatuur voornamelijk door een aantal belangrijke werken uit enkele periodes en/of stromingen te lezen en te bespreken en deze voor zover voor een goed begrip nodig is in de tijd van hun ontstaan te plaatsen en de geschiedenis van de letterkunde heeft een diende functie ten aanzien van het begripen en waarderen van een literair werk ruiters 1989 heeft deze cijfers ontleend aan het grootschalige onderzoek jerg 89 uitgevoerd door het bureau interview gepresenteerd in maart 1989 buysans literatuurmeter n havo 4 leerling aan het woord in moer 1986i3 p 38 dau tzenberg j a lesgeven is helemaal niet zo moeilijk in de volkskrant mei 1989 giel en piet effe uitrekenen wat ik van dat boek vind in moer 1986 p 36 hawinkels kloosleraren worden niet opgelid om les te geven in de volkskrant q mei 1989 1990 1 moer 17 bijlage t 20 laat twee hoofdpersonen met elkaar corresponderen schrijf minimaal drie brieven een eerdere versie van deze opdrachten vindt u 21 herschrijf een fragment van het verhaal in een inzielen 1984 andere stijl bv romantisch ironisch platvloers impressionistisch keuzelijst opdrachten vermeld al tijd het nummer 22 schrijf een ander slot aan je boek van je opdracht 23 schrijf een artikel voor een weekblad als story of prive dat heet ik was een dag te gast bij de ontwerp een lettertype waarin het betreffende naam van de hoofdpersoon van het boek invul boek gedrukt zou kunnen worden toelichten len 2 hou een interview met de hoofdpersoon 24 schrijf een recensie na af het verhaal verwerk hoofdpersonen van het boek of interview de hierin ook informatie over de auteur schrijver je moet wel informatie uit het boek 25 ga het gelezen boek na op zijn werkelijkheidsaan de orde laten komen in je interview gehalte wat is levensecht wat niet geef ook 3 schrijf een verhaal met hetzelfde thema als het argumenten gelezen boek 26 maak van de meest werkzame passages een 4 kopieer enkele recensies over het gelezen boek fil mscrypt geef nauwkeurige aanwijzingen kun je halen bij de bib plak ze in je schrift voor de

cameraman welke acteursactrices zou bespreek de argumenten die gebruikt worden je kiezelen en lever commentaar 27 als de schrijver in de vorige eeuw geleefd zou worden twerp enkele illustraties bij het gelezen hebben hoe zou hij het boek dan geschreven werk voorzien eventueel van commentaar hebben 6 schrijf een gedicht naar het gelezen boek 28 beschrijf het uiterlijk van enkele belangrijke tekentekenen plattegrond van een belangrijke personenlichaam kleding maar dan uitsluitend ruimte in het verhaal tend op basis van de in het verhaal verstrekte 8 ontwerp voor het verhaal een omslag zo danig gegevens citeer dus dat een aspirant kopere duidelijkke informatie 29 schrijf een gedeelte van het verhaal vanuit een kijkt over de sfeer van het verhaal ander vertelperspectief 9 bespreek uitvoerig hoe de spanning in het boek 30 schrijf een ingezonden brief waarin je je uit wordt opgebouwd voerig boos maakt over het boek of over de auteur maak een reklamefolder voor het boek plak die handel en wandel van een romanfiguur in je schrift 31 geef een zo nauwkeurig mogelijk persoonbeeld laat een deel van het verhaal in een ander land schrijving tekent eventueel na en beschrijf met een voorstel trek andere cultuur spelen pas na ook het karaktermenen andere uiterlijkheden aan 32 uit welke gegevens in het verhaal blijkt in welk benedenkelfvijf mogelijke nieuwe titels voorke tijd het speelt duidelijk toelichten het boek duidelijk toelichten 33 zoek tien uitdrukkingen en/of spreekwoorden 13 stel je voor dat jij de schrijver bent aan welke die van toepassing zijn op het boek duidelijkke passage heb je met het meeste plezier gewerkt toelichten en waarom 34 zoek bij het boek zekelijke informatie over het 14 zoek een of meer gedichten die bij het verhaal onderwerp bespreek de verschillen tussen deze passen kopieer ze en plak ze in je schrift of fictionele en de zakelijke tekst en schrijf ze over motiveer je keuze 35 maak naar het gelezen boek een draaiboek zoals maak van een passage van het verhaal een strip voor een hoorspel deel de scènes in schrijf de 16 maak naar aanleiding van het gelezen boek een rollen uit geef muziek en geluiden aan lied pas de soort aan 36 schrijf een gedeelte van het dagboek van een of 17 welke vragen zou je de schrijver willen stellen meer hoofdpersonen laat duidelijk uitkomen dat je het boek goed 37 noem minstens vijf personen die je als regisseur hebt gelezen zou hebben als je het boek zou verfilmen 18 maak van het verhaal een krantebericht 38 zoek muziekwerken waarvan je vindt dat ze bijreager argumenteer waarom het de moeite waard is het gelezen boek passen met muziekwerken je boek te bewaren zodat het overtuwend erdoor worden alle genres muziek bedoeld motiveer jaar nog gelezen kan worden 18 moer 1990 1 je keuze uitvoerig je kunt ook een cassette bijlage 2 bandje maken 39 zoek tien foto's die bij het boek passen plak ze leeservaring je leeservaring of je eigen inen motiveer je keuze mening moet je over elk gelezen boek voor je 40 schrijf de hroscoop voor enkel personen uit lijst op papier zetten lengte minimaal een halve het boek pagina het is de bedoeling dat je je eigen me 41 laat een van de hoofdfiguren dromen bezing zo goed mogelijk probeert te beargumen schrijf die droom tere met behulp van konkreete voorbeelden uit 42 vergelijk het gelezen boek met de verfilming het gelezen werk van het boek de literatuurmeter kan een hulpmiddel zijn 43 vergelijk twee boeken die hetzelfde thema hebben bij het formuleren van je leeservaring mogelijk

ben kunnen ook onduidelijke vragen je helpen en 44 de figuren in boeken reageren vaak anders op hoe ben je aan dit boek gekomen bepaalde situaties dan jij gedachten zou hebben waarom ben je dit boek gaan lezen bespreek uitvoerig hoe jij op bepaalde situaties wat verwachtte je toen je met lezen begon die in het boek beschreven worden gereageerd hoe kwam je aan die verwachting zou hebben is uitgekomen wat je van het boek verwachtte 45 zoek kunstreproducties bij het boek licht je licht toe keuze toe hoe voelde je je toen je het boek las waarom 46 bedenken zelf een opdracht noteer die opdracht hoe voelde je je toen je het boek uit had waar in je schrift misschien is deze lijst dan volgend om jaar nog langer voor wie voor welk publiek is het boek vol succesgens jou geschreven waarom denk je dat herkennen je gebeurtenissen waarover het in het boek gaat geef konkludente voorbeelden vind je het verhaal echt waarom wel of niet kun je het boek met andere Nederlandse boeken vergelijken met welke en waarom kun je het boek met vertaalde boeken vergelijken met welke en waarom kun je het boek met films vergelijken met welke en waarom welk stukje van het boek heeft op jou de meeste indruk gemaakt hoe komt dat wat vind je de mooiste passage uit het boek noem de bladzijde en geef aan waarom je dat stukje zo mooi vindt wat vind je het minst goede aan het boek leg duidelijk uit raad je anderen aan het boek te lezen motiveer je antwoord 1990 1 mei 19